

FORMAT OVERDRACHTSDOSSIER

Onderwerp:

Wonen en zorg voor ouderen

Doelstelling:

Kompas Sociaal Domein 2021-2024: We willen als gemeente ouderen helpen om in hun vertrouwde omgeving zelfstandig oud te worden en een goede kwaliteit van leven te behouden. Dat houdt in dat er voldoende geschikte woningen moeten zijn voor ouderen. Maar er moet ook voldoende goede zorg en ondersteuning zijn als ouderen minder zelfredzaam worden. Of zelfs zorgbehoevend en dat niet zelf of met hulp uit hun netwerk kunnen oplossen.

Inhoud:

De prognose van de demografische ontwikkeling van Papendrecht laat een sterke vergrijzing zien. Het aantal ouderen neemt toe en de ouderen worden ouder. We moeten daarop anticiperen zoals ook de motie 'ouderen en wonen' aangeeft. De motie verzocht het College om:

Voor 2021 en verder, werkende vanuit de leidraad van de landelijke Taskforce voor Wonen en Zorg met een programmatische aanpak te komen voor Ouderen en Wonen.

De programmatische aanpak staat nog in de kinderschoenen. Om hierin stappen te kunnen zetten, is een samenwerking met en tussen (lokale) stakeholders noodzakelijk. Het gaat dan om stakeholders op het gebied van wonen, 24-uurszorg, thuiszorg, Wmo-ondersteuning en organisaties die (sociale) activiteiten voor ouderen organiseren. Daarnaast is het belangrijk om (toekomstige) ouderen hierbij te betrekken. Het gaat immers om hen.

De gemeente heeft in deze opgave diverse rollen. Voor sommige zaken zijn wij als gemeente zelf verantwoordelijk (uitvoerende rol), voor andere zaken zijn we afhankelijk van andere organisaties. In dat geval zijn we aanjager en soms faciliteren we. We weten dat we met elkaar sterker staan en meer kunnen bereiken voor onze ouderen. We hebben daarom ook een belangrijke verbindende en coördinerende rol. In 2021 is aan onderzoeksbureau Companen opdracht gegeven om de omvang van de opgave te onderzoeken. De focus van Companen lag op de huisvesting van ouderen voor de periode 2021-2040. Er moeten echter ook stappen worden gezet in het kader van zorg en ondersteuning voor ouderen. Het hangt namelijk met elkaar samen. Daarbij moeten we ons ook realiseren dat 'de oudere' niet bestaat en dat de oudere van nu niet de oudere van de toekomst is.

Huisvesting

Het is belangrijk dat we voldoende geschikte woningen hebben voor ouderen, nu en in de toekomst. Het rapport geeft aan wat het huidige aanbod is in Papendrecht. Dat is afgezet tegen de demografische ontwikkeling en trends zoals langer thuis wonen (met zorg). Daarmee hebben we onze huisvestingsopgave in beeld. De belangrijkste conclusies/aanbevelingen zijn:

- er zijn meer woningen nodig voor ouderen. Zowel voor ouderen om zelfstandig geclusterd te wonen als voor ouderen die 24-uurszorg nodig hebben;
- huidige woningen die 'geschikt te maken' zijn, moeten door de eigenaar (evt. met financiële ondersteuning) geschikt worden gemaakt om op oudere leeftijd in te wonen;
- inzetten op doorstroming om ouderen te bewegen te verhuizen naar een adequate woning (bijv. gelijkvloers, kleiner, dichter bij voorzieningen);
- zorg ervoor dat ouderen anderen kunnen ontmoeten. Zowel in de openbare ruimte als in een ontmoetingsruimte (in de wijk en/of in het woongebouw).

Zorg, ondersteuning en welzijn

De verwachting is dat de zorg- en ondersteuningsvraag van ouderen gaat toenemen. Enerzijds omdat het aantal ouderen toeneemt, anderzijds omdat ouderen ouder gaan worden. Hoe hoger de leeftijd, hoe vaker een oudere gebruik maakt van zwaardere zorg.

Gelukkig ligt er een goede basis. We kunnen gebruik maken van de reeds aanwezige voorzieningen en hulpstructuren op de gebieden zorg, welzijn en ondersteuning. Dat neemt niet weg dat we kritisch moeten blijven kijken naar onze voorzieningen en hulpstructuren. Organisaties zoals de gemeente en aanbieders van zorg en welzijn moeten inspelen op de toenemende vraag en (veranderende) behoeftes. Daarbij spelen ook vraagstukken als 'hoe houden we het betaalbaar?' en 'het personeelstekort' een belangrijke rol.

Naast het onderzoek van Companen zijn er nog interessante regionale rapporten. Concreet gaat het om Ouderenzorg in Waardenland, Regiobeeld Vitaal ouder worden in regio Zuid-Holland Zuid, het Regiobeeld Waardenland en de regionale samenwerkingsagenda gemeenten & coöperatie VGZ Waardenland.

De belangrijkste conclusies/aanbevelingen uit het onderzoek van Companen en de regionale rapporten zijn:

- zorgpersoneel behouden en werven;
- werk als zorgprofessional intensiever samen met mantelzorgers en vrijwilligers;
- zet in op domotica en E-health, ook om het personeelstekort tegen te gaan;
- blijf zorgen voor mantelzorgondersteuning en respijtzorgvoorzieningen, speel in op de behoefte van mantelzorgers;
- het aantal inwoners met dementie gaat fors stijgen, speel hierop in;
- inzetten op het preventief voorbereiden van ouderen op het vitaal ouder worden;
- informeer ouderen over de mogelijkheden van zorg, ondersteuning en welzijn;
- zorg dat essentiële voorzieningen bereikbaar zijn.

Het rapport van Companen en andere (regionale) onderzoeken zijn een prima basis om samen met de (lokale) stakeholders de totale opgave kwalitatief en kwantitatief verder te brengen. Waar dat kan, pakken we zaken nu al op. Het door Companen aangeleverde handelingsperspectief wordt geconcretiseerd en aangevuld. Dit gebeurt samen met onze stakeholders Woonkracht10, Rivas en Waardeburch en er wordt contact gelegd met partners die we graag intensiever bij deze complexe programmatische opgave willen betrekken. De door de raad vastgestelde koersdocumenten (Kompas Sociaal Domein en Omgevingsvisie) dienen als leidraad hierin. De aankomende maanden wordt er gewerkt aan suggesties/ideeën voor een visie, speerpunten en een agenda (aan de hand van het handelingsperspectief).

Team voor behandeling dossier:

Het trekkende team voor behandeling van dit dossier is momenteel Team Maatschappelijke Ontwikkeling.

Bestuurlijk opdrachtgevers: Corine Verver, Arno Janssen, Kees de Ruijter

Ambtelijk opdrachtgever: Peter Naeije

Ambtelijk opdrachtnemer: Rina van der Meijden

Planning / actietermijn:

De motie 'ouderen en wonen' verzocht het College om:

Voor 2021 en verder, werkende vanuit de leidraad van de landelijke Taskforce voor Wonen en Zorg met een programmatische aanpak te komen voor Ouderen en Wonen.

Ambtelijk wordt er samen met partners gewerkt aan een programmatische aanpak. Het is aan het nieuwe college om overeenstemming hierover te bereiken met de partners en deze vast te stellen.

Randvoorwaarden:

Er zijn meerdere randvoorwaarden belangrijk in dit dossier:

- externe commitment en samenwerking: het is noodzakelijk dat diverse partijen in deze opgave met elkaar samenwerken. Met elkaar komen we verder. Daarnaast zijn er onderdelen binnen deze opgave die wij als gemeente niet kunnen (laten) realiseren. Andere organisaties zijn hier verantwoordelijk voor;
- voldoende ambtelijke capaciteit: wonen en zorg voor ouderen is een grote complexe opgave waarbij meerdere teams zijn/moeten worden betrokken;
- een substantieel hoger budget om de noodzakelijke activiteiten uit te (laten) voeren. Voor meer informatie, zie relevante financiële informatie;
- structurele aandacht en monitoring: wonen en zorg voor ouderen is iets van de lange adem. Vaak wordt naast de kortere termijn ook een doorkijk gemaakt naar 2030 of 2040.

Regio relatie:

- Dit dossier bevat onder andere een grote opgave op het gebied van wonen. Ten aanzien van de woningopgave wordt veelal regionaal samengewerkt.
- Veel van onze partners die bij dit dossier zijn betrokken, werken regionaal (bijv. het Zorgkantoor, Rivas en Waardeburgh). Regionaal zijn er op het gebied van zorg en ondersteuning diverse onderzoeken uitgevoerd en samenwerkingsafspraken gemaakt.

Betrokken teams:

De trekkende rol voor deze opgave is momenteel belegd bij team Maatschappelijke Ontwikkeling. Dit team heeft ook een uitvoerende rol, omdat wonen en zorg voor ouderen in veel thema's, die belegd zijn binnen dit team, doorwerkt. Hierbij kan gedacht worden aan huidige woningen geschikt maken, doorstroming in de woningmarkt, Wet maatschappelijke ondersteuning (zorg en hulpmiddelen), samenwerking medisch en sociaal domein, een inclusieve samenleving (iedereen kan meedoen), mantelzorgondersteuning, vrijwilligersbeleid, volksgezondheid, sport & bewegen, eenzaamheidsbestrijding en een dementievriendelijke gemeente.

Er ligt ook een rol weggelegd voor andere teams. Concreet gaat het onder meer om:

- GROV; woningbouw voor ouderen, mogelijkheden om te ontmoeten, mogelijkheden om te bewegen en voldoende bankjes
- Beheer Openbare Ruimte; een voor ouderen goed ingerichte en onderhouden openbare ruimte (rolstoeltoegankelijk, valpreventieve maatregelen) en Puur Papendrecht
- Allen; passende communicatie (niet alleen digitaal), omgang met mensen met verward gedrag als gevolg van dementie

Het bovenstaande is niet limitatief. Hangt ook af van de nog op te stellen uitvoeringsagenda met lange en korte termijn activiteiten.

Relevante financiële informatie:

Vanuit de gemeente is vooralsnog € 35.000 gereserveerd voor dit programma. Daarnaast beschikken de partners ook over (extra) budget. Dat neemt niet weg dat er meer middelen noodzakelijk zijn om te kunnen voldoen aan de fors toenemende ondersteuningsbehoefte van ouderen op het gebied van wonen, welzijn en zorg. Door de extra middelen kan bijvoorbeeld middels cofinanciering initiatieven van maatschappelijke partners worden gestimuleerd en uitgevoerd.

Risico's of mogelijke risico's:

- De beperkte mate van gemeentelijke invloed en sturing op externe partijen ten aanzien van hun inzet en de wijze waarop zij uitvoering geven aan hun actiepunten. Dit speelt vooral bij partijen waarmee wij geen contractuele of subsidieafspraken maken.
- Financiële uitvoerbaarheid: gelet op het feit dat het aantal ouderen toeneemt en dat de ouderen ouder worden, zal er een groter beroep worden gedaan op geschikte woningen en passende zorg en ondersteuning. Financieel gezien is dat een spannende ontwikkeling. Ook omdat de Rijksmiddelen niet altijd voldoende zijn. De kans bestaat daardoor dat richting de toekomst voorzieningen onder druk komen te staan om deze te behouden.
- Praktische uitvoerbaarheid: om zorg en ondersteuning te bieden aan ouderen zijn professionals, mantelzorgers en vrijwilligers nodig die de daadwerkelijke ondersteuning aan inwoners uitvoeren. Door de krapte op de arbeidsmarkt en de verwachting dat het aantal vrijwilligers en mantelzorgers zal afnemen, komt de uitvoering onder druk te staan.